

INSTYTUT INFORMATYKI ul. Oleska 48, 45-052 Opole tel.: +48 (77) 452 72 05 fax: +48 (77) 452 72 07 ii@uni.opole.pl informatyka.wmfi.uni.opole.pl

Wykłady z inżynierii oprogramowania.

Zarządzanie projektem informatycznym.

Zawartość

1.	Projekt informatyczny	J
	Zarządzanie procesami wytwarzania oprogramowania	
	Zarządzanie ryzykiem (risk management)	
3.1	Analiza ryzyka projektu	
3.2	Plan zarządzania ryzykiem projektu	
3.3	Obliczanie ryzyka projektu	
4.	Role w projekcie informatycznym	
4.1	Kierownik Projektu (PM Agile)	
4.2	Release Manager	
4.3	Test Manager	
4.4	Quality Engineer	
4.5	Security Engineer	وو
4.6	Inżynier ds. testów automatycznych	

1. Projekt informatyczny

Projekt informatyczny - jest to zbiór przedsięwzięć prowadzących do powstania programu komputerowego.

Częściami projektu informatycznego są

- procesy wytwarzania oprogramowania,
- procesy zarządzania związane z wytwarzaniem oprogramowania.

Procesy wytwarzania oprogramowania obejmują realizację zadań określonych we wszystkich fazach wytwarzania oprogramowania.

Procesy zarządzania związane z wytwarzaniem oprogramowania

- zarządzanie projektem
 - zarządzanie zasobami ludzkimi, w tym szkolenia
 - zarządzanie finansami/budżetem projektu,
 - zarządzanie ryzykiem,
 - zarządzanie procesem wytwarzania oprogramowania, planowanie prac związanych z wytwarzaniem oprogramowania, kontrola terminowości wykonywania zadań (kontrolę terminowości realizacji celów pośrednich milestones),
 - kontrola podwykonawców,
- zarządzanie jakością,
- zarządzanie konfiguracją i zmianami,
- zarządzanie testami,
- zarządzanie problemami.

Bibliografia

- I. Sommerville, Inżynieria oprogramowania, PWN, 2020
- R. S. Pressman, Software Engineering A Practitioner's Approach, McGraw-Hill, 2010.
- B. Rumpe, Agile Modeling with UML, Springer, 2017.
- K. Schwaber, Agile Project Management with Scrum, Microsoft Press, 2004

2. Zarządzanie procesami wytwarzania oprogramowania

Dla każdego etapu wytwarzania oprogramowania należy zdefiniować

- podprocesy wytwarzania oprogramowania i zależności między nimi,
- zadania danego etapu,
- produkty powstające na danym etapie,
- zasoby potrzebne do realizacji zadań,
- zasoby ludzkie potrzebne do realizacji zadań,
- zakresy odpowiedzialności (role) uczestników na danym etapie projektu,
- przypisanie zasobów do każdego zadania,
- osoby odpowiedzialne za dany produkt (właściciel produktu),
- · zasady kontroli i akceptacji produktów danego etapu,
- harmonogram danego etapu.

Proces wytwarzania oprogramowania można podzielić na etapy

- zbieranie, formułowanie wymagań,
- analiza funkcjonalna wymagań,
- analiza systemowa,
- projektowanie,
- implementacja (kodowanie), unit testy,
- instalacja, integracja, konfiguracja,
- testy (integracyjne, funkcjonalne, użytkownika).

W projekcie należy określić jakie dokumenty powstają

- na każdym etapie wytwarzania oprogramowania,
- w procesie zarządzania projektem.

Należy sporządzić

- zarządzenia i procedury organizacyjne dotyczące projektu,
- szablony planów projektu (plan projektu, plan zarządzania jakością, ryzykiem, konfiguracją, testami, wdrożeniem),
- szablony dokumentów powstających w procesie wytwarzania oprogramowania (kontrakt, specyfikacja i analiza wymagań, use case'y, projekt systemu, opis wersji systemu, dokumentacja użytkownika,
- · raporty,
- formularze kontrolne.

10 elementów wpływających na sukces projektu

- 1. Istnienie specyfikacji produktu.
- 2. Istnienie szczegółowego prototypu 'interfejsu użytkownika'.
- 3. Istnienie realistycznego harmonogramu projektu.
- 4. Szczegółowe i precyzyjne sformułowanie priorytetów projektu.
- 5. Aktywne zarządzanie ryzykiem.
- 6. Istnienie planu zapewnienia jakości dla projektu.
- 7. Szczegółowe określenie ról, zakresu obowiązków i czynności w projekcie.
- 8. Realizowanie planu zarządzania konfiguracją.
- 9. Określenie architektury produktu.
- 10. Istnienie planu integracji i wdrożenia.

9 elementów wpływających na porażkę projektu

- 1. Brak planów projektu.
- 2. Tworzenie nierealistycznych planów projektu.
- 3. Brak analizy ryzyka projektu (brak planu zarządzania ryzykiem).
- 4. Stosowanie tego samego planu do wszystkich projektów.
- 5. Stosowanie standardowych planów bez ich adaptacji do konkretnego projektu.
- 6. Brak aktalniania planów w trakcie trwania projektu.
- 7. Planowanie nieistotnych szczegółów dla danego etapu projektu (planowanie zbyt wielu elementów).
- 8. Planowanie z uwzględnieniem wzrostu efektywności pracy.
- 9. Brak analizy błędów popełnionych w procesie planowania.

3. Zarządzanie ryzykiem (risk management)

Ryzykiem projektu - jest potencjalne zdarzenie stwarzające zagrożenie dla realizacji celów projektu.

Zarządzanie Ryzykiem - jest ciągłym procesem identyfikowania, analizy i kontroli zdarzeń zachodzących w projekcie informatycznym pod kątem potencjalnego negatywnego ich wpływu na cele projektu, spowodowania szkody w projekcie.

Proces zarządzania ryzykiem określony jest przez

- procedury planowania zarzadzania ryzykiem,
- procedury identyfikacji ryzyka w projekcie,
- · procedury analizy ryzyka,
- zasad definiowania metryk ryzyka,
- zasad określania prawdopodobieństwa i wag ryzyka,
- zasad podejmowania decyzji związanych z ryzykiem w projekcie,
- procedury monitorowania realizacji prac związanych z usunięciem ryzyka lub minimalizacji szkód ryzyka,
- procedury dokumentowania procesu zarządzania ryzykiem,
- określeniu procedur udoskonalania procedur zarządzania ryzykiem.

Planowanie procesu zarządzania ryzykiem polega na

- określeniu obszarów problemowych które będą podlegały procesowi zarządzania ryzykiem,
- określeniu celów zarządzania ryzykiem i odniesienie ich do celów projektu,
- stworzeniu planu zarządzania ryzykiem,
- odniesienia planu zarządzania ryzykiem do innych planów (plan projektu, plan zarządzania jakością).

3.1 Analiza ryzyka projektu

Prawdopodobieństwem ryzyka - jest prawdopodobieństwo zajścia niepożądanego zdarzenia w projekcie.

Waga ryzyka (wielkość szkody) - jest kosztem, miarą szkody jaka zajście ryzyka spowoduje w projekcie.

Stopień ryzyka - jest iloczyn prawdopodobieństwa ryzyka i wagi ryzyka (wielkości szkody).

Stopień Ryzyka = Prawdopodobieństwo Ryzyka * Waga ryzyka

Celem analizy ryzyka jest określenie

- prawdopodobieństwa zajścia zidentyfikowanego ryzyka,
- wagi ryzyka (oszacowanie wielkości szkody jakie może spowodować zajście ryzyka),
- metod usunięcia ryzyka (niedopuszczenie do zajścia ryzyka),
- metod minimalizacji szkód w sytuacji zajścia ryzyka,
- kosztów usunięcia, minimalizacji, przeniesienia ryzyka,
- zasad monitorowania ryzyka (okresowe szacowanie prawdopodobieństwa i wagi ryzyka).

inne cele

- identyfikacja zagrożeń w procesach zarządzania projektem i w procesach wytwarznia oprogamowania,
- ustalenie priorytetów działań w oparciu o ustalone stopnie ryzyka,
- dostarczanie danych do procesu zarządzania jakością.

Analiza ryzyka jest procesem polegającym na

- określaniu prawdopodobieństwa zajścia ryzyka,
- określaniu wagi ryzyka,
- identyfikowaniu czynności minimalizujących prawdopodobieństwo zajścia ryzyka,
- identyfikowaniu czynności minimalizujących skutki zajścia ryzyka (minimalizacja wielkości szkody),
- przypisaniu wartości prawdopodobieństwa zajścia ryzyka z podjętymi działaniami minimalizującymi,
- określeniu wielkości szkody ryzyka z podjętymi działaniami minimalizującymi,
- identyfikowaniu skutków zajścia ryzyka (szkód),
- określaniu prawdopodobieństwa wystąpienia szkody,
- szacowaniu wielkości każdej szkody
- określeniu zasad monitorowania ryzyka.

Przed przystąpieniem do analizy ryzyka należy określić rodzaje ryzyka.

Rodzaj ryzyka określany w zależności od typu projektu.

Przykład 1. Rodzaje ryzyka: ryzyko projektu, ryzyko funkcjonalne.

3.2 Plan zarządzania ryzykiem projektu

Plan zarządzania ryzykiem projektu jest dokumentem kontrolnym, określającym jak procedury zarządzania ryzykiem identyfikacja ryzyka, analiza i ocena ryzyka, kontrola ryzyka, będą stosowane w danym projekcie.

Plan zarządzania ryzykiem projektu określa

- relacje procesu zarządzania ryzykiem do innych procesów w projekcie,
- odniesienie celów zarządzania ryzykiem do celów projektu,
- metody realizacji celów zarządzania ryzykiem w projekcie,
- harmonogram prac związanych z zarządzaniem ryzykiem w projekcie,
- dokumentacje procesu zarządzania ryzykiem w projekcie.

Elementy planu zarządzania ryzykiem projektu

- 1. Zakres dokumentu
- 2. Ogólne zasady zarządzania ryzykiem projektu
- 3. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem
- 3.1. Role w procesie zarządzania ryzykiem
- 3.2. Zakres odpowiedzialności dla ról
- 3.4. Opis procesu i procedur zarządania ryzykiem
- 4. Ocena ryzyka
- 4.1. Identyfikacja ryzka
- 4.1.1. Referencje do formularzy kontrolnych*
- 4.1.2. Terminologia
- 4.2. Analiza ryzyka
- 5. Minimalizacja ryzyka
- 6. Kontrola ryzyka
- 6.1. Zasady kontroli ryzka, definicja miar ryzyka
- 6.2. Metody pozyskiwania ryzyk
- 6.3. Harmonogram kontroli i raportowania
- 7. Komunikacja, obieg dokumentów w procesie RM
- 8. Raportowanie analizy ryzyka
- 9. Dokumentacja ryzyka
- 9.1. Lista dokumentów zarządzania ryzykiem
- 9.2. Zasady kontroli wersji i dostępu do dokumentów.

Każdy proces zarządzania w projekcie wymaga analizy ryzyka

- analiza ryzyka we wszystkich fazach procesu wytwarzania oprogramowania (w fazie analizy i projektowania, implementacji, testów, instalacji),
- analiza ryzyka w procesie zarządzania konfiguracją,
- analiza ryzyka w procesie zarządzania jakością.
- analiza ryzyka w procesie zarządzania testami.

3.3 Obliczanie ryzyka projektu

Czynności związane z szacowaniem ryzyka w projekcie

- identyfikacja i opis ryzyka,
- określenie wagi ryzyka (wielkości szkody ryzyka),
- przypisanie wartości prawdopodobieństwa zajścia ryzyka,
- identyfikacja i opis czynności minimalizujące prawdopodobieństwa zajścia ryzyka,
- identyfikacja i opis czynności minimalizujące skutki zajścia ryzyka (wielkości szkody),

^{*} formularz kontrolny (ang. checklist) zbiór formularzy służących analizie ryzyka (identyfikowaniu, szacowaniu ryzyka).

Inżynieria oprogramowania

- określenia kosztów działań minimalizujących,
- określenie wartości prawdopodobieństwa zajścia ryzyka z podjętymi działaniami minimalizującymi,
- określenie wielkości szkody z podjętymi działaniami minimalizującymi,
- identyfikacja szkód w przypadku zajścia ryzyka,
- identyfikacja i opis **czynności likwidujących skutki** (likwidacja szkód) zajścia ryzyka,
- określenia kosztów usuwania szkód,
- określenie zasad monitorowania ryzyka.

Możliwe wartości 'prawdopodobieństwa ryzyka' i 'wielkość szkody ryzyka' określane są w "Planie zarządzenie ryzykiem projektu'.

Prawdopodobieństwo ryzyka - prawdopodobieństwo zajścia niekorzystnego zjawiska.

Bardzo mało prawdopodobne (25%), wartość: 1.

Mało prawdopodobne (50%), wartość: 2.

Prawdopodobne (75%), wartość: 3.

Bardzo prawdopodobne (100%), wartość: 4.

W skali 1-8, waga ryzyka określa przewidywana wielkość szkody, jaką może spowodować zajście niekorzystnego zdarzenia.

Mała szkoda, wartość: 1. Średnia szkoda, wartość: 2. Poważna szkoda, wartość: 4. Krytyczna szkoda, wartość: 8.

Przykład 1. Tabela analizy ryzyka projektu.

Nr	Rodzaj ryzyka	Waga (A) (1-16)	Prawdopodo bieństwo ryzyka (B) (1-4)	Stopień ryzyka (A*B)	Działania minimalizujące ryzyko	Waga (A) (1-16)	Prawdopodo bieństwo ryzyka (B) (1-4)	Stopień ryzyka (A*B)		
1	Ryzyko projektu									
1.1	Pakiety isntalacyjne będą dostarczone z opóźnieniem.	1	4	4		1	2	2		
						0	4	0		
1.2	Dokumentacja instalacyjna nie będzie dostarczona z pakietami.	4	4	16		3	4	12		
1.3	Procedury archiwizacyjne i reinstalacyjne systemu nie będą gotowe na czas testów.	8	4	32		7	4	28		
1.4	Znalezione błędy podczas testów nie będą usuwane zgodnie z harmongramem testów.	4	4	16		4	3	12		
2	Ryzyko funkcjonalne									
2.1	Brak ostatecznych kryteriów akceptacji systemu.	8	1	8						
2.2	Brak definicji konfiguracji systemu do testów.	4	4	16						

4. Role w projekcie informatycznym

4.1 Kierownik Projektu (PM Agile)

Zakres obowiązków

- kierowanie projektami IT od pomysłu do fazy stabilizacji, poprzez analizę, tworzenie, testy i wdrożenie
- planowanie i usprawnianie codziennych spotkań stand-up, regularne retrospekcje i prowadzenie międzyzespołowych spotkań planistycznych
- wspieranie zespołu w zakresie samodzielnego zarządzania swoimi iteracjami
- rozwiązywanie problemów, tworzenie interakcji, które pomagają usprawniać współpracę
- nadzorowanie zgodności działań ze sprawnym framework'iem Scrum
- koordynacja działań, usuwanie barier w celu pomyślnej dostawy/realizacji procesu wytwarzania produktów.

Wymagania

- min. 5 lat doświadczenia zawodowego jako Project Manager lub Scrum Master
- min. 3 lata doświadczenia w zarządzaniu zespołem projektowym realizującym zadania w obszarze tworzenia systemów informatycznych
- znajomość zwinnych metod prowadzenia projektów (Scrum, Crystal, DSDM, FDD) oraz tradycyjnych metod zarządzania projektami (Waterfall)
- znajomość narzędzi MS Project, JIRA, Confluence
- zrozumienie procesu wytwarzania oprogramowania

Mile widziane

- praktyczne doświadczenie w zakresie framework'u i/lub certyfikacja AgilePM® Foundation lub Practitioner i/lub certyfikacja SAFe® Product Owner/Product Manager
- certyfikacja PRINCE2® Foundation lub Practitioner
- doświadczenie w zakresie udoskonalania procesów informatycznych i/lub oprogramowania.

4.2 Release Manager

Zakres obowiazków

- planowanie i koordynacja prac dotyczących wdrożeń rozwiązań informatycznych na środowiskach testowych i produkcyjnych
- budowa oraz obsługa procesów zarządzania wydaniami
- współpraca z perspektywy wdrożeń z wieloma zespołami dostarczającymi rozwiązania informatyczne zarówno zwinnie (Agile), jak i klasycznie (kaskadowo)

Wymagania

- co najmniej 2-3 letnie doświadczenie w zarządzaniu wydaniem jako Release Manager
- znajomość ITIL w szczególności te dotyczące Release management, Change management
- doświadczenie w SCRUM i rozumienie procesów wytwórczych SDLC (Software Development Life Cycle)
- znajomość narzędzii JIRA i Confluence.

Jira Software - to narzędzie przeznaczone dla członków zespołu programistów,

które służy do planowania, śledzenia procesu tworzenia i wdrażania oprogramowania wysokiej jakości.

Confluence - to narzędzie służace do zarzadzania zespołem, dokumetacją projektu.

Release Manager 2.

Zakres obowiązków

- planowanie i zarządzanie procesem wdrażania zmian w systemach IT
- dbanie o rozwój i usprawnienia procesów z obszaru Release Management
- koordynacja prac dotyczących przygotowywania wdrożeń, harmonogramów oraz innych produktów związanych z wydaniem zmian biznesowych, infrastruktury IT oraz Bezpieczeństwa
- zarządzanie środowiskami nieprodukcyjnymi (Test, PrePROD)

Inżynieria oprogramowania

- rozwój narzędzi związanymi z procesem Release Management (JIRA, Jenkins) z ukierunkowaniem na CI/CD
- komunikowanie do organizacji i obszarów biznesowych informacji nt. harmonogramu wdrożeń
- odpowiedzialność za dokumentację procesową na potrzeby audytowe lub raportowe
- ścisła współpraca z menedżerami wyższego szczebla, właścicielami aplikacji i zespołami rozwojowymi, kierownikami projektów, użytkownikami biznesowymi w zakresie wydań, zakresu, koordynacji i śledzenia postępów
- bliska współpraca z zespołami Rozwoju Oprogramowania, Infrastruktury i QA

Wymagania

- dobra znajomość procesu Releae Management oraz Change Management (ITIL)
- znajomość narzędzi wspierających CI/CD (Jenkins, Bamboo)
- znajomość narzędzi do kontroli wersji np. GIT
- znajomość zasad korzystania z systemów kontroli wersji (branchowanie, mergowanie, itd.)
- doświadczenie w pracy z narzędziami Continuous integration (CI) i Continuous Delivery (CD)

4.3 Test Manager

Responsibilities

- accountable for ensuring the quality is built into development of all solutions at all stages within the development lifecycle
- define and develop projects' test strategies and plans and associated deliverables
- plan and schedule project timelines and milestones using appropriate tools
- coach, mentor, motivate and supervise team members. Provide expert practice advice and guidance to junior colleagues.
- develop test capabilities and increase knowledge and understanding of the importance of building in quality across the wider development community

Skills and attributes

- significant experience in software testing, preferably in financial area.
- proven team leadership experience in quality assurance (both online and offline)
- strong knowledge of software QA methodologies, tools (defect tracking and test management) and processes
- ability to plan, track and report the status of the deliverables
- experience in working in Agile methodologies

Your background:

5+ experience as a QA Lead, Test Lead or Test Manager in large, international projects,

Ideally, you'll also have:

- experience with performance, automation and/or security testing,
- testing/QA certifications such as ISTQB Certified Tester,
- technical knowledge in programming, scripting and related standards (Python, bash, Perl, Java, XML, JavaScript, HTML etc.)

4.4 Quality Engineer

Your responsibilities

- recognizing and classifying the typical risks associated with the performance, security, reliability, portability and maintainability of software systems.
- providing technical elements to the planning, design and execution of tests for mitigating performance, security, reliability, portability and maintainability risks.
- selecting and applying appropriate test techniques to ensure that tests provide an adequate level of confidence, based on design coverage.
- effectively participating in reviews with developers and software architects applying knowledge of typical defects in the code and architecture.
- improving the quality characteristics of code and architecture by making use of different analysis techniques.
- work with developers to train them in effective testing techniques (including exploratory testing).
- selecting appropriate tools to automate technical testing tasks.

Inżynieria oprogramowania

- understanding the technical issues and concepts in applying test automation.
- creating test plans / strategies and participating in creating test documentation, test scenarios.

Our requirements

- we are looking for a person who has experience in assessing and mitigating risk, resolving quality issues, and implementing changes to improve engineering efficiency.
- good knowledge of issues and tools related to application testing is essential for this position.
- familiarity with various forms of testing (unit, integration, acceptance, exploratory).
- ability to define project or team quality objectives and measure them.

Optional

- ISTQB Advanced Level Technical Test Analyst certificates.
- experience testing projects on Magento 2 (or comparable e-commerce platform).
- knowledge of the following technologies: Javascript, Nuxt, php, Headless, Magento.

4.5 Security Engineer

Our requirements

- minimum 2 years of experience on security positions related to onboarding, maintaining or creating security systems,
- know-How related to most important cyber security dangers, including attack vectors and functionality of cybercriminal methods,
- knowledge of firewalling solutions (Checkpoint, Paloalto, Cisco, Fortinet),
- basic of cryptographic (PKI infrastructure, Protocols, Ciphers),
- experience in onboarding security tools in the IT environments,
- knowledge of cloud solutions (Microsoft Azure, Amazon Web Services, Google Cloud Platform),

Optional

- know-how of issues and methods of forensic investigations analysis,
- security certificates as Secuity+, CISSP (Certified Information Systems Security Professional) or related,
- knowledge of ISO 27001 standard,
- working with CIS (Certification Information Security), National Institute of Standards and Technology standards,
- working in ITIL oriented environment.

4.6 Inżynier ds. testów automatycznych

Twój zakres obowiązków

- Strukturyzacja, projektowanie i planowanie scenariuszy oraz przypadków testowych
- Przeprowadzanie testów integracyjnych
- Dbanie o jakość wykonywanych zadań
- Raportowanie i analiza błędów
- Współpraca z klientem i zespołem projektowym przy rozwoju i utrzymaniu projektu

Wymagania

- Co najmniej 1 rok doświadczenia w testowaniu integracyjnym (REST API, SOAP API)
- Umiejętność pisania testów automatycznych
- Znajomość narzędzi: Postman, SoapUi, JIRA
- Rozumienie procesu testowego i jego elementów

Mile widziane

- Praca w projektach zwinnych (Agile/Scrum)
- Wiedza z zakresu metodyki testów zgodnej ze standardem ISTQB
- Doświadczenie w pracy z systemem kontroli wersji np. GIT
- Umiejętność wykonywania testów niefunkcjonalnych (wydajność, bezpieczeństwo)

Tester Oprogramowania

Twój zakres obowiązków

- projektowanie, dokumentowanie i realizacja testów funkcjonalnych i niefunkcjonalnych oprogramowania komputerowego w zależności od potrzeb projektowych.
- konsultowanie i dobór rozwiązań technologicznych w ramach projektu.
- wycena czasu pracy i przygotowywanie estymacji testów.
- middle+/Senior: projektowanie i wdrażanie strategii testowych w zakresie testów funkcjonalnych oraz niefunkcjonalnych.

Wymagania

- minimum 3 lata doświadczenia w testowaniu oprogramowania.
- znajomość techniki projektowania przypadków testowych.
- umiejętność zgłaszania błędów i tworzenia procedury testowe.
- doświadczenie w przygotowywaniu dokumentacji testowej.
- znajomość podstawowych procesów testowych, podstawowych narzędzi i platform testowych.

Performance Test Specialist

Twój zakres obowiazków

- udział w opracowaniu oraz we wdrożeniu procesu testów wydajnościowych w projekcie
- tworzenie testów wydajnościowych JMeter
- propagowanie oraz rozwijanie wiedzy eksperckiej z dziedziny testów wydajnościowych
- tworzenie oprogramowania w technologii .NET, wykorzystywanego dla realizowanych testów wydajnościowych
- praca w pełnym, dojrzałym cyklu tworzenia oprogramowania: kontrola jakości kodu, Continuous Integration/Deployment, wersjonowanie aplikacji, zautomatyzowane wdrożenia, wiele środowisk testowych, automatyzacja testów na maszynach wirtualnych
- organizowanie oraz przeprowadzanie testów wydajnościowych
- przeprowadzanie testów automatycznych funkcjonalnych

Nasze wymagania

- 2 lata doświadczenia w automatyzacji testów i testowaniu oprogramowania
- co najmniej rok doświadczenia w tworzeniu testów wydajnościowych
- praktyczną znajomość co najmniej jednego z narzędzi do testów wydajnościowych
- doświadczenie w programowaniu w C#, JavaScript (nie tylko związane z testowaniem)